

ODONTOLOGINS NYA FORSKARE PRESENTERAR SINA PROJEKT, DEL 2

Här är den andra delen av fyra i artikelserien om den nya nationella kliniska forskarskolan i odontologi. I artiklarna presenterar deltagarna i forskarskolan själva kortfattat sina projekt. Artikelserien startade i förra numret av Tandläkartidningen.

Traditionell borttagning av tandanlag hos spädbarn

Jir Barzangi
doktorand, tdl, Inst för hälsovetenskap och medicin, Örebro universitet; Folk tandvården Västmanland AB
E-post:
jir.barzangi@oru.se

Huvudhandledare:
Kristina Arnrup
ötdl, docent, forskningschef, Inst för hälsovetenskap och medicin, Örebro universitet; Odontologiska forskningsenheten, Folk tandvården Örebro

Bihandledare:
Kirsti Skovdahl
professor, docent, Fakultet för helsefag, Høgskolen i Buskerud og Vestfold, Norge; Inst för hälsovetenskap och medicin, Örebro universitet
Lennart Unell
docent, Inst för hälsovetenskap och medicin, Örebro universitet

SAMMANFATTAT Borttagning av tandanlag hos spädbarn är ett traditionellt ingrepp som praktiseras främst i länder i Östafrika. Ingreppet antas orsaka såväl kroppsliga som odontologiska komplikationer. Projektet syftar till att öka kunskapen om traditionen och därigenom bidra till ändamålsenliga rutiner för diagnostik och omhändertagande.

Godkänd för publicering 13 april 2014

Borttagning av tandanlag hos spädbarn (Infant Dental Enucleation – IDE) är ett traditionellt ingrepp som praktiseras främst i länder i Östafrika, däribland Etiopien [1], Somalia [2], Sudan [3] och Uganda [4]. Ingreppet innebär borttagning av mjölk-tandanlag och vanligtvis sker det när barnet är under ett år gammalt [4, 5]. Syftet är att förebygga eller bota kroppsliga sjukdomar och symtom. Vanliga exempel är diarré och feber [6, 7]. De tandanlag som oftast tas bort är underkäkens hörntänder och det utförs lika ofta på flickor som på pojkar [5, 8]. Under proceduren används inte smärtlindring, och anlagen tas bort med enkla och osteriliserade »instrument«, såsom knivar och fingernaglar [3, 9].

BAKGRUNDSFAKTORER

Kunskapen om traditionens ursprung och spridningsform är begränsad. Man har föreslagit so-

– förekomst, beskrivning och motivering

FOTO: CHARLOTTA JENSEN

Figur 1. Pojke, 8 år, med somaliskt ursprung. Tand 82 har emaljhypoplasi och persisterar på grund av avvikande eruption av 42. Även 43 som eruperat tidigt uppvisar hypoplasi.

Bilden återpublicerad med tillstånd av Informa Healthcare [14].

ocioekonomiska och kulturella faktorer som förklaring. Initiativet till IDE brukar tas av barnets föräldrar och det kan ske på rekommendation av traditionella »healers« och äldre personer i familjen/samhället som oftast också är de som utför ingreppet [3, 7]. Ingreppet utförs i större utsträckning på landsbygden och bland grupper med låg socioekonomisk status [4]. Stort förtro-

FOTO: TERTTU KINISJÄRVI

BILD: TERTTU KINISJÄRVI

Figur 11. Flicka, 17 år, med somaliskt ursprung. Ett odontom hindrar tand 13 från att eruptera.

Bilderna återpublicerade med tillstånd av Informa Healthcare [14].

ende för traditionella behandlingar och misstro mot formell sjukvård tros vara faktorer som ytterligare bidrar till ingreppets förekomst och spridning [4, 7]. Även faktorer såsom politisk instabilitet och social otrygghet antas bidra [7].

KOMPLIKATIONER

Ingreppet antas orsaka såväl kroppsliga som odontologiska komplikationer. Blödningar, blodförgiftning, systemiska infektioner och till och med dödsfall har rapporterats [4, 6]. Gällande odontologiska komplikationer har man sett skador som drabbar såväl permanenta som primära tandanlag (figur 1–11). Dessa har inne-

JIR BARZANGI

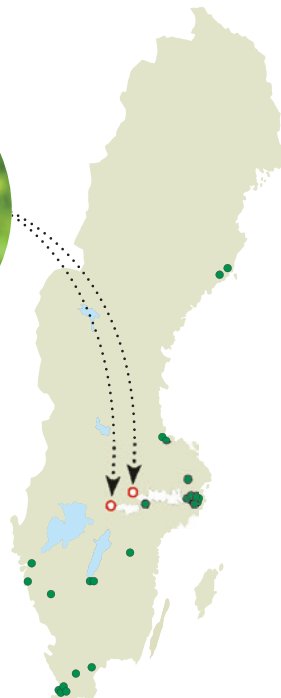
Ålder: 35 år.

Bor i: Eskilstuna.

Arbetar: På folktandvården i Köping.

Forskar vid: Örebro universitet.

Favoritforskare: De medeltida giganterna Ibn Sina och Ibn Rushd är två som har inspirerat mig.

Varför började du med detta?

– Forskning har alltid intresserat mig. När tillfälle gavs tvekade jag inte, eftersom jag får arbeta med ett så intressant ämne.

På vilket sätt får din forskning betydelse för patienter?

– Vår forskning kan leda till att fler vårdgivare uppmärksammar att tandanlag tas bort på vissa spädbarn. Det ökar chansen att patienter som har råkat ut för det kan upptäckas och att eventuella vårdbehov kan tillgodoses.

På vilket sätt kommer forskningen att få betydelse för dig och din karriär, tror du?

– Både forskningen och utbildningen som jag får i samband med den är utvecklande i allra högsta grad. Jag lär mig nya sätt att tänka och angripa problemställningar. Förhoppningsvis fortsätter processen med nya utmaningar.

Vad ska du göra när forskarskolan är klar?

– Det är min ambition att jag ska kunna fortsätta forska inom samma område. Jag forskar gärna även om andra ämnen.

Vilken nytta tror du att du får av det nätverk du bygger upp under forskarskolan?

– Förutom att jag har fått ett trevligt gäng nya vänner tror jag att ett sådant nätverk kan vara nödvändigt inför kommande projekt och studier. Med nätverket kan det också följa ytterligare nätverk som var och en av oss redan har, vilket är en bonus inför framtida samarbeten.

JANET SUSLICK

»Med nätverket kan det också följa ytterligare nätverk som var och en av oss redan har, vilket är en bonus inför framtida samarbeten.«

»Bland östafrikanska immigranter i andra länder har man tidigare rapporterat fall där ingreppet har utförts och även indikationer på att det utförts efter ankomst till de nya länderna.«

fattat hårdvävnadsdefekter och missbildningar, eruptionsavvikelser och bettavvikelser [2, 10, 11].

SYFTE OCH RELEVANS

Över 85 000 invånare i Sverige är födda, eller har föräldrar som är födda, i Östafrika [12]. Bland östafrikanska immigranter i andra länder har man tidigare rapporterat fall där ingreppet har utförts och även indikationer på att det utförts efter ankomst till de nya länderna [2, 13]. Oss veterligen finns inga populationsstudier kring fenomenet gjorda i Sverige. Därför syftar vårt projekt till att studera IDE bland individer med östafrikanskt ursprung som besöker svensk tandvård. Vi är intresserade av att veta om det finns patienter som kan antas ha genomgått ingreppet. Dessutom vill vi få inblick i hur vuxna individer beskriver traditionen kring ingreppet samt vilka erfarenheter och upplevelser de har av den. Vårt projekt förväntas leda till ökad uppmärksamhet kring och kunskap om ingreppet, vilket i sin tur kan bidra till ändamålsenliga rutiner för diagnostik och omhändertagande.

REFERENSER

1. Dagneb MB, Damena M. Traditional child health practices in communities in north-west Ethiopia. *Trop Doct* 1990; 20(1): 40–1.
2. Rodd HD, Davidson LE. 'Ilko dacowo': Canine enucleation and dental sequelae in Somali children. *Int J Paediatr Dent* 2000; 10(4): 290–7.
3. Baba SP, Kay EJ. The mythology of the killer deciduous canine tooth in southern Sudan. *J Pedod* 1989; 14(1): 48–9.
4. Accorsi S, Fabiani M, Ferrarese N, Iriso R, Lukwiya M, Declich S. The burden of traditional practices, ebino and tea-tea, on child health in northern Uganda. *Soc Sci Med* 2003; 57(11): 2183–91.
5. Welbury RR, Nunn JH, Gordon PH, Green-Abate C. »Killer« canine removal and its sequelae in Addis Ababa. *Quintessence Int* 1993; 24(5): 323–7.
6. Iriso R, Accorsi S, Akena S, Amone J, Fabiani M, Ferrarese N, et al. 'Killer' canines: The morbidity and mortality of ebino in northern Uganda. *Trop Med Int Health* 2000; 5(10): 706–10.
7. Mogensen HO. False teeth and real suffering: The social course of 'germectomy' in eastern Uganda. *Cult Med Psychiatry* 2000; 24(3): 331–51.
8. Hiza JF, Kikwili EN. Missing primary teeth due to tooth bud extraction in a remote village in Tanzania. *Int J Paediatr Dent* 1992; 2(1): 31–4.
9. A/Wahab M. Traditional practice as a cause of infant morbidity and mortality in Juba area (Sudan). *Ann Trop Paediatr* 1987; 7(1): 18–21.
10. Hassanali J, Odhiambo JW. Analysis of dental casts of 6–8- and 12-year-old Kenyan children. *Eur J Orthod* 2000; 22(2): 135–42.
11. Pindborg JJ. Dental mutilation and associated abnormalities in Uganda. *Am J Phys Anthropol* 1969; 31(3): 383–9.
12. Population statistics 2011 [Internet]. Statistics Sweden; 2012 [cited 2012 Sep 12]. p. Available from http://www.scb.se/Pages/ProductTables_____25795.aspx.
13. Holan G, Mamber E. Extraction of primary canine tooth buds: Prevalence and associated dental abnormalities in a group of Ethiopian Jewish children. *Int J Paediatr Dent* 1994; 4(1): 25–30.
14. Barzangi J, Unell L, Soderfeldt B, Arnrup K. Infant dental enucleation: A literature review on a traditional remedial practice in East Africa. *Acta Odontol Scand* 2014; 72(3): 168–78.

Heta nyheter från Tandläkartidningen

Så får du våra nyheter först av alla: Anmäl dig till Tandläkartidningens nyhetsbrev!

Gå in på www.tandlakartidningen.se, fyll i namn och e-postadress under Nyhetsbrev så mejlar vi dig nyheter när de är som hetast.